

Sondaj privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației, mai 2012

Sinteză

Standardele de creditare¹ au cunoscut în T1/2012 o înăsprire marginală pentru creditele destinate companiilor, dar mai semnificativă în cazul creditării populației (în special pe segmentul creditelor de consum). Cererea de credite a rămas relativ constantă pentru sectorul companiilor și s-a contractat în cazul populației. Băncile anticipează pentru T2/2012 o diminuare a cererii de finanțare pentru ambele sectoare.

A. Sectorul companiilor nefinanciare

- **Standardele de creditare** s-au înăsprit marginal în T1/2012, pe fondul sporirii restrictivității față de segmentul corporațiilor. Băncile anticipează pentru T2/2012 o înăsprire a standardelor creditării, orientată în special către finanțările pe termen lung.
- **Termenii creditării** au cunoscut o evoluție mixtă: s-au înăsprit, în principal, prin solicitarea de prime de risc mai mari și s-au relaxat prin practicarea de LTV în creștere.
- **Cererea de credite** s-a menținut constantă în T1/2012 la nivel agregat, o creștere fiind înregistrată pe segmentul creditelor pe termen scurt destinate corporațiilor, în timp ce cererea de credite din partea IMM a continuat să se reducă. Băncile anticipează pentru T2/2012 diminuări ale cererii pe toate segmentele de creditare, cu excepția finanțărilor pe termen scurt ale corporațiilor.
- **Riscurile asociate companiilor** din toate sectoarele de activitate, mai puțin din sectorul energie și agricultură, au fost percepute ca fiind în creștere în T1/2012. În opinia băncilor, microîntreprinderile reprezintă în continuare cea mai riscantă categorie de debitori.

B. Sectorul populației

- **Standardele de creditare** au fost înăsprite, atât în cazul creditelor imobiliare, cât și al celor de consum. Instituțiile de credit anticipează continuarea tendinței de înăsprire și în T2/2012.
- **Termenii creditării** au înregistrat modificări mixte, de amploare scăzută, în cazul creditelor ipotecare. În schimb, o înăsprire semnificativă s-a înregistrat pentru creditele de consum prin i) reducerea scadenței maxime de acordare a creditului, ii) reducerea ponderii maxime a serviciului datoriei în venitul lunar și iii) modificarea altor factori ai creditării.
- **Cererea de credite**, atât pe segmentul creditelor destinate achiziției de locuințe și terenuri, cât și pentru creditele de consum, s-a contractat. Băncile previzionează pentru T2/2012 o diminuare a cererii de credite noi pentru ambele categorii de credite.

¹A se vedea Anexa pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia sondajului. Aprecierile privind standardele și termenii creditării, cererea de credit sau riscurile asociate creditării sunt realizate prin prisma soldului conjunctural, care se calculează pe baza răspunsurilor băncilor în aceste privințe (pentru detalii a se vedea Anexa).

A. Creditarea companiilor nefinanciare

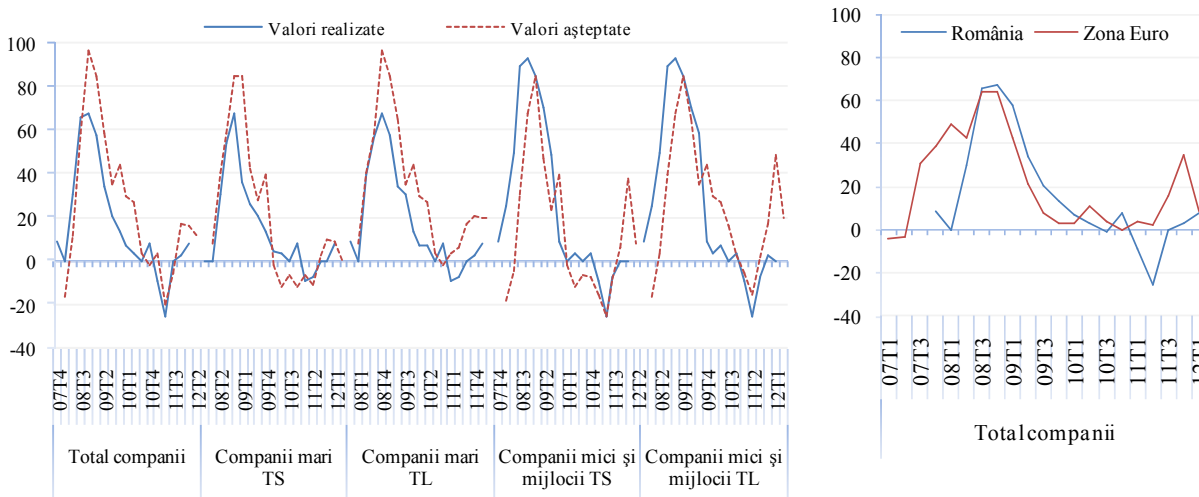
A1. Standardele de creditare

La nivel agregat, standardele de creditare au cunoscut o înăsprire ușoară în T1/2012, cu o amplitudine sub așteptările anterioare ale băncilor (Grafic 1). Pentru T2/2012 instituțiile de credit (în procent net de circa 12 la sută) prognozează continuarea trendului de sporire a restrictivității standardelor de creditare.

În structură, băncile au operat înăsprirea redusă ale standardelor de creditare pentru creditele aferente corporațiilor, în timp ce în cazul IMM, standardele de creditare au fost menținute la un nivel constant. Pentru T2/2012, instituțiile de credit previzionează înăsprirea ale standardelor de creditare pentru toate categoriile de credite, mai puțin pentru finanțările pe termen scurt destinate corporațiilor. Înăsprirea vor prezenta o amploare mai ridicată pentru creditele pe termen lung, indiferent de dimensiunea companiei (IMM sau corporații).

Condițiile de creditare oferite atât de băncile autohtone, cât și de către băncile din zona euro au fost înăsprirea în T1/2012 (Grafic 1). Restrictivitatea manifestată în rândul celor din urmă bănci s-a temperat comparativ cu trimestrul precedent (procent net de sub 10 la sută, față de 35 la sută).

Grafic 1- Modificări ale standardelor de creditare (procent net (%))

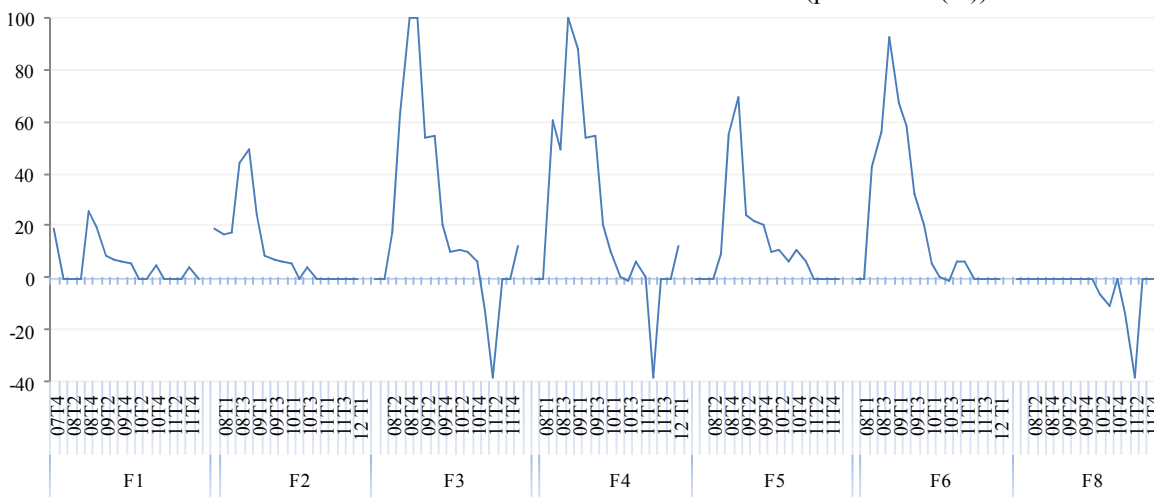
Sursa: BCE, *The Euro Area Bank Lending Survey*, aprilie 2012

Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare
- valorile așteptate privesc atât standardele de creditare, cât și termenii creditării

Majoritatea factorilor care stau la baza deciziilor instituțiilor de credit privind modificarea standardelor creditării nu au înregistrat schimbări notabile în T1/2012. Deteriorarea așteptărilor

privind situația economică generală și creșterea riscului asociat industriei în care activează compania au reprezentat principalii factori care au contribuit la înăsprirea standardelor de creditare (Grafic 2).

Grafic 2- Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

F1	Situația actuală sau așteptată a capitalului băncii	F7	Riscul asociat unei creșteri/scăderi rapide și accentuate a prețurilor imobilelor (doar pentru creditele garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale)
F2	Deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR	F8	Presiunea concurenței din sectorul bancar
F3	Așteptările privind situația economică generală	F9	Presiunea concurenței din sectorul nebancar
F4	Riscul asociat industriei în care activează compania	F10	Concurența cu alte surse de finanțare (piața de capital și acționariat etc.)
F5	Modificarea ponderii creditelor neperformante în portofoliul băncii	F11	Alți factori
F6	Riscul asociat colateralului/garanției solicitate		

Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare
- factorii F7, F9, F10 și F11 nu au suferit schimbări

A2. Termenii creditării

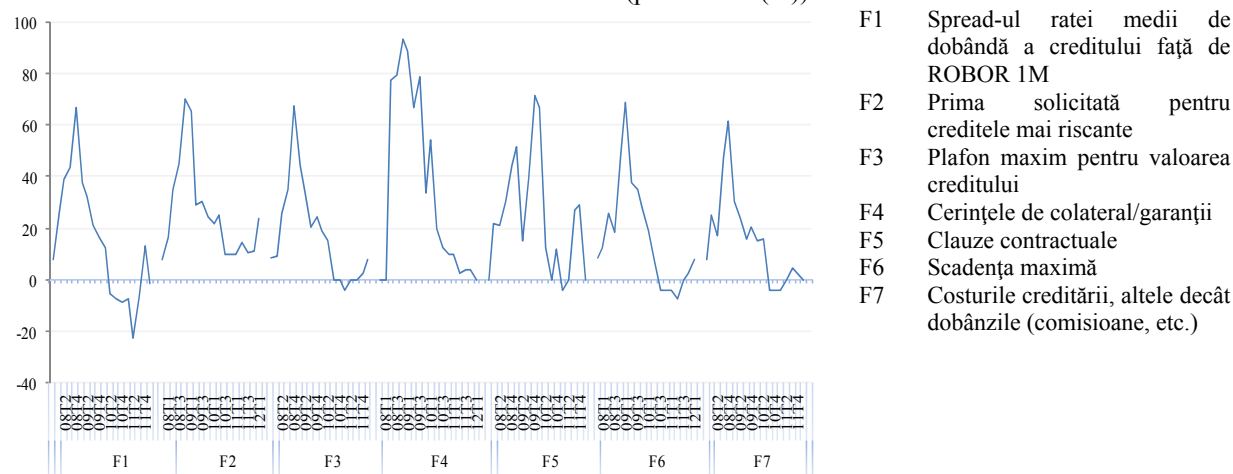
Termenii creditării au avut o evoluție mixtă. Aversiunea la risc a băncilor s-a menținut ridicată în T1/2012, concretizându-se în principal în solicitarea de prime de risc mai ridicate pentru creditele considerate mai riscante. Alte măsuri la care au apelat băncile, dar cu o amploare mai redusă, au vizat (i) diminuarea plafonului maxim pentru valoarea creditului și (ii) scăderea maturității maxime a creditelor (Grafic 3).

Pe de altă parte, băncile au raportat un nivel al LTV² (*loan to value*) pentru creditele aflate în portofoliu la T1/2012 (și care sunt garantate exclusiv cu ipotecă) în creștere față de trimestrul precedent (83 la sută, față de 80 la sută).

² Datele referitoare la nivelul LTV trebuie interpretate cu prudență, având în vedere eșantionul posibil mai redus de credite garantate exclusiv cu active imobiliare pentru care este calculat acest indicator.

Estimarea pentru pierderea în caz de nerambursare (LGD³) aferentă creditelor care au intrat în starea de nerambursare⁴ a crescut în T1/2012 (la circa 39 la sută, de la 35 la sută în T4/2011).

Grafic 3- Modificarea termenilor contractelor de creditare (procent net (%))

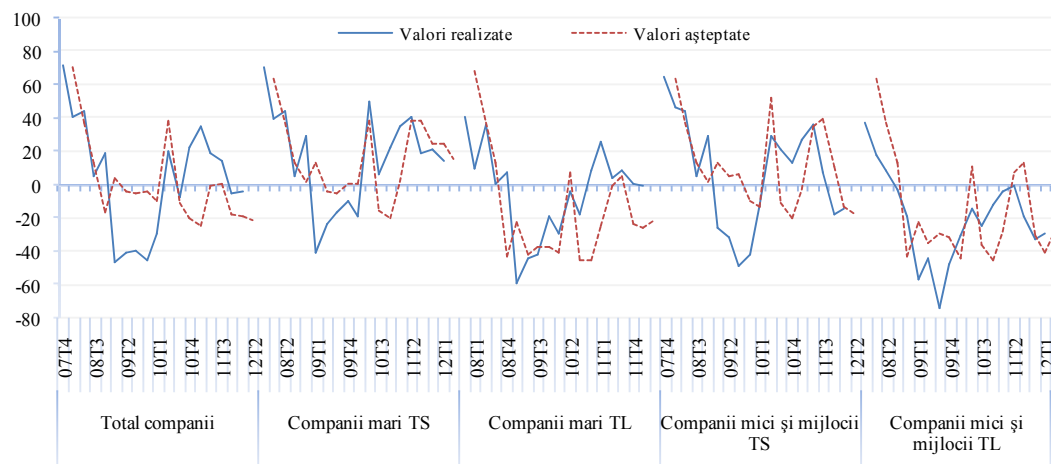

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a termenilor de creditare

A3. Cererea de credite

La nivel agregat, cererea de credite din partea companiilor nefinanciare s-a menținut relativ nemodificată în T1/2012 (Grafic 4).

Grafic 4- Dinamica cererii de credite (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a cererii de credite

³ Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației, trebuie interpretată cu prudență, având în vedere: (i) seria scurtă de date disponibile la bănci pentru a cuantifica acest indicator, (ii) metodologiile băncilor în curs de dezvoltare pentru calcularea LGD și (iii) problemele inerente primelor raportări ale indicatorului.

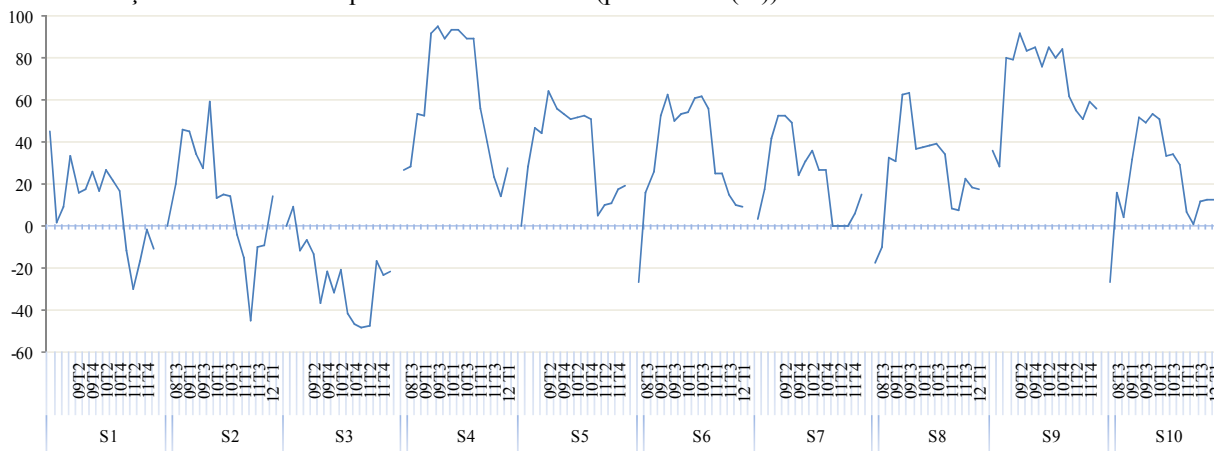
⁴ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 15/2006.

Cererea de credite pe termen scurt din partea corporațiilor a reprezentat segmentul creditării pentru care s-au înregistrat creșteri în T1/2012. Cererea de finanțare pe termen lung a corporațiilor a rămas constantă, în timp ce cererea de credite noi pentru segmentul IMM s-a diminuat pe ambele maturități. Băncile anticipează scăderi pe toate segmentele de creditare în T2/2012, cu excepția unei cereri adiționale de finanțare pe termen scurt din partea corporațiilor.

A4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare

Băncile au raportat față de T4/2011 un număr mai ridicat al sectoarelor care cauzează presiuni asupra calității activelor acestora, riscurile fiind percepute ca provenind cu precădere dinspre companiile care activează în sectorul construcții și tranzacții imobiliare (Grafic 5). Sectoarele energie și agricultură și piscicultură au fost singurele ale căror riscuri au fost considerate ca fiind în scădere în T1/2012.

Grafic 5- Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate (procent net (%))

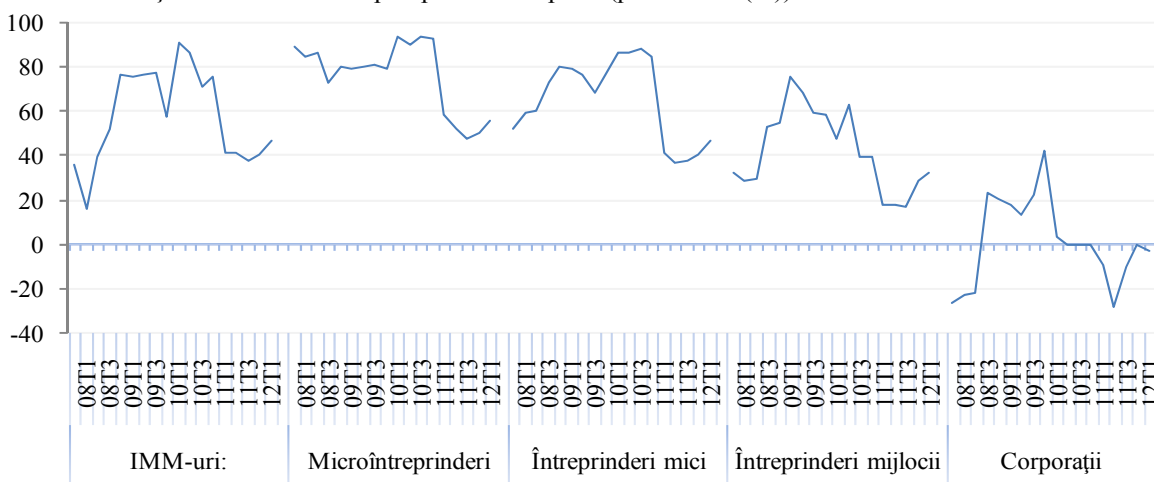

S1	Agricultură, piscicultură	S5	Comerț	S8	Intermediere financiară
S2	Industrie	S6	Turism	S9	Tranzacții imobiliare
S3	Energie	S7	Transport, comunicații, Poștă	S10	Alte servicii

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a riscului de credit

În funcție de dimensiunea companiei, microîntreprinderile continuă să reprezinte, conform instituțiilor de credit, cea mai riscantă categorie de debitori (în procent net de circa 60 la sută, Grafic 6). Riscul asociat corporațiilor s-a menținut constant pentru al doilea trimestru consecutiv.

Grafic 6- Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a riscului de credit

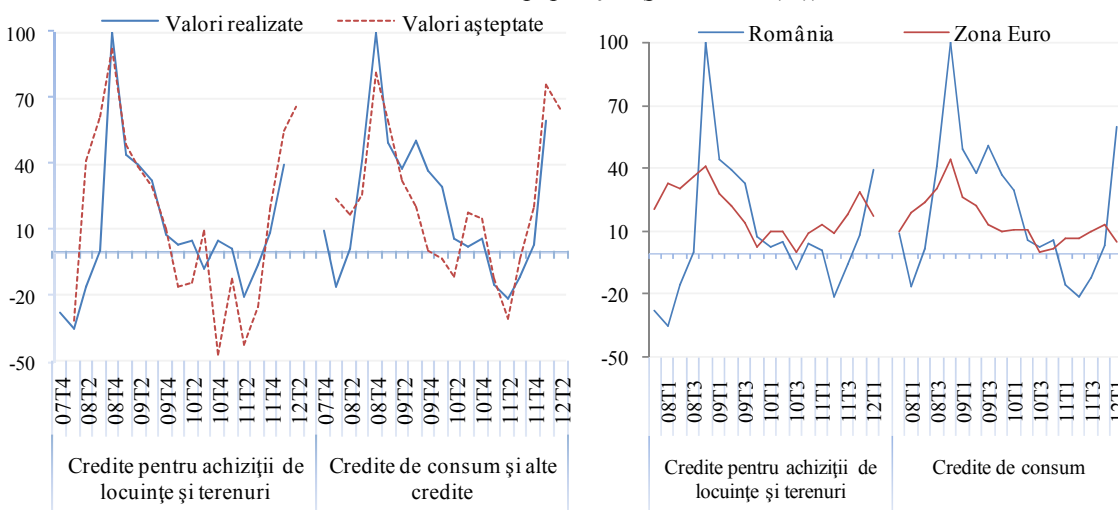
B. Creditarea populației

B1. Standardele de creditare

Standardele de creditare au înregistrat o restrictivitate sporită în T1/2012, în linie cu așteptările anterioare ale băncilor. În procent net de circa 40, respectiv 60 la sută, băncile au înăsprit standardele creditării pe segmentul creditelor ipotecare, respectiv al celor de consum, cu o amploare mai ridicată în cazul celor din urmă (Grafic 7). La măsuri de înăsprire au apelat și băncile din zona euro, dar s-a manifestat o temperare puternică a tendinței comparativ cu trimestrul anterior. Pe fondul îmbunătățirii accesului la finanțare și a poziției de lichiditate a băncilor din zona euro, o scădere în intensitate a restrictivității standardelor de creditare este așteptată și pe termen scurt (T2/2012).

Băncile autohtone anticipează înăspriri adiționale și în T2/2012, nediferențiate în funcție de tipul creditului (procent net de peste 60 la sută, atât pentru segmentul creditelor ipotecare, cât și pentru creditele de consum).

Grafic 7 - Modificarea standardelor de creditare a populației (procent net (%))

Sursa: BCE, *The Euro Area Bank Lending Survey*, aprilie 2012

Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare
 - valorile așteptate privesc atât standardele, cât și termenii creditării

B2. Aspecte specifice creditării ipotecare (achiziția de locuințe și terenuri)

Conform băncilor, deciziile prudențiale ale BNR au reprezentat principalul factor care a condus la înăsprirea standardelor de creditare pentru creditele ipotecare (Grafic 8). Cel mai probabil, acestea se referă la efectele încorporării în propriile norme interne a cerințelor *Regulamentului 24/2011 privind creditele destinate persoanelor fizice* (care prevede limite ale valorilor creditelor pentru investiții imobiliare în funcție de valoarea garanției ipotecare și de moneda de denominare etc.).

(i) Termenii creditării

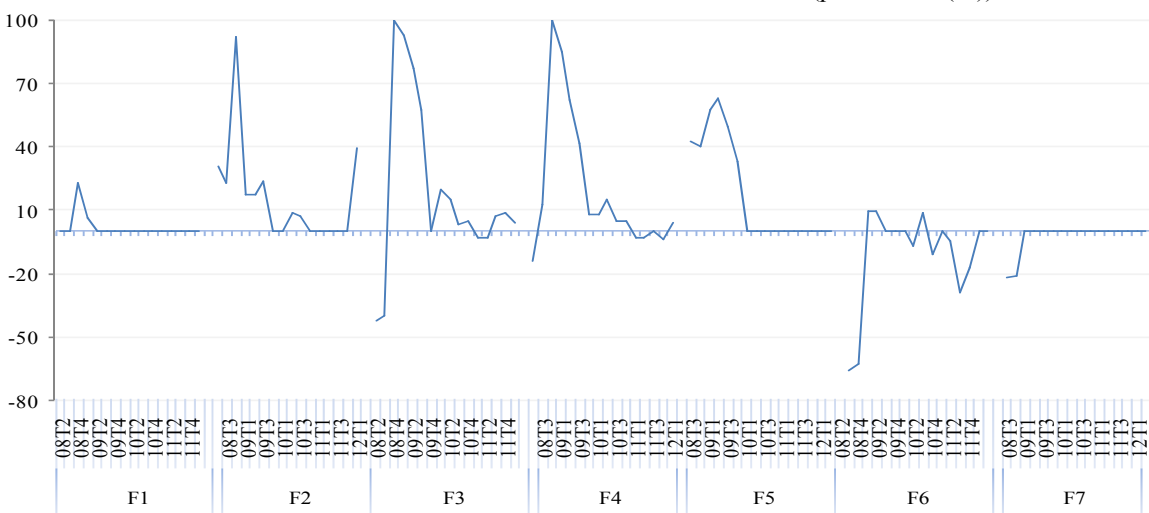
Cu o amplitudine scăzută (procent net de sub 10 la sută), băncile au modificat termenii creditării ipotecare în T1/2012, atât în sensul înăspriirii (diminuarea ponderii maxime a serviciului datoriei în venitul lunar), cât și în direcția relaxării (reducerea spread-ului ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M), Grafic 9.

Valoarea medie a LTV (*loan to value*) pentru creditele nou acordate în T1/2012 s-a majorat la circa 79 la sută⁵, față de 75 la sută în trimestrul precedent (Grafic 10). Și la nivelul întregului

⁵ Situația înregistrată s-a datorat și raportării indicatorului de către o bancă în plus comparativ cu trimestrul precedent.

portofoliu s-a înregistrat o tendință asemănătoare, valoarea LTV crescând la 80 la sută, de la 78 la sută anterior (Grafic 11).

Grafic 8 - Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

F1 Situația actuală sau așteptată a capitalului băncii dumneavoastră

F2 Deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR

F3 Așteptările privind situația economică generală

F4 Așteptările privind piața imobiliară (modificarea probabilității apariției unei creșteri/scăderi rapide și accentuate a prețurilor imobilelor)

F5 Modificarea ponderii creditelor neperformante pentru locuințe în portofoliul băncii

F6 Modificarea concurenței din sectorul bancar

F7 Modificarea concurenței din sectorul nebancar

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare

Grafic 9 – Termenii creditării ipotecare (procent net (%))

F1 Spread-ul ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M

F2 Ponderea maximă a creditului în valoarea garanției imobiliare (LTV)

F3 Ponderea maximă a serviciului datoriei lunare în venitul lunar

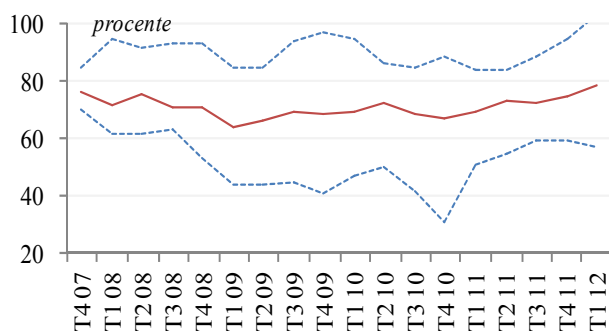
F4 Scadența maximă

F5 Costurile creditării, altele decât dobânzile (comisioane, etc.)

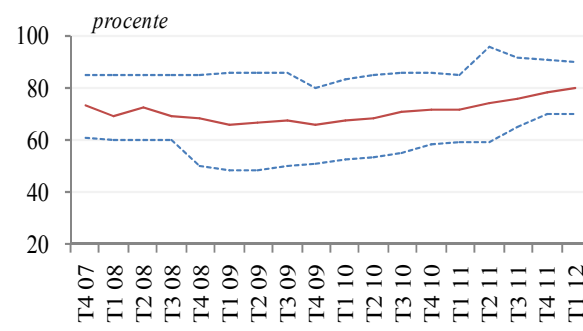
Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a termenilor creditării

Gradul mediu de îndatorare s-a situat pe un trend descendent, atât în cazul creditelor nou acordate în T1/2012 (Grafic 12), cât și la nivelul întregului portofoliu de credite ipotecare (Grafic 13), înregistrând o scădere de câte 2 puncte procentuale comparativ cu trimestrul precedent, la 45 la sută, respectiv 47 la sută.

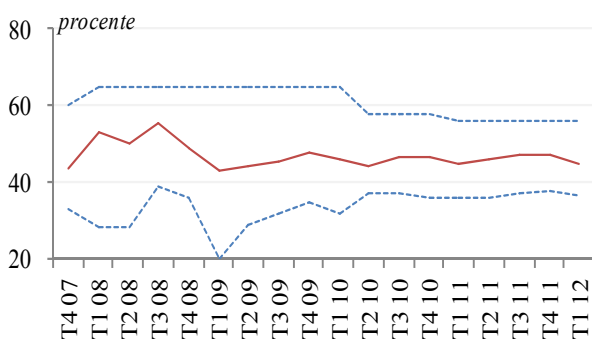
Grafic 10 – LTV - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou acordate în trimestrul analizat

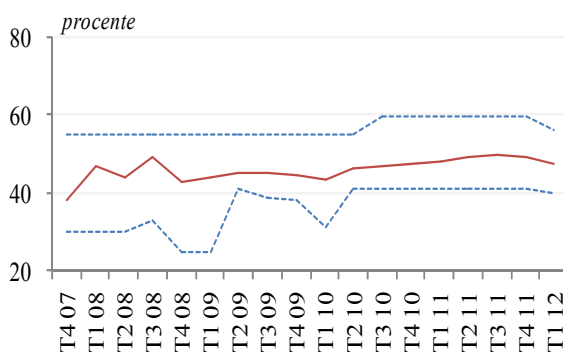
Grafic 11 – LTV - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate

Grafic 12 – Grad de îndatorare - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou acordate în trimestrul analizat

Grafic 13 – Grad de îndatorare - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate

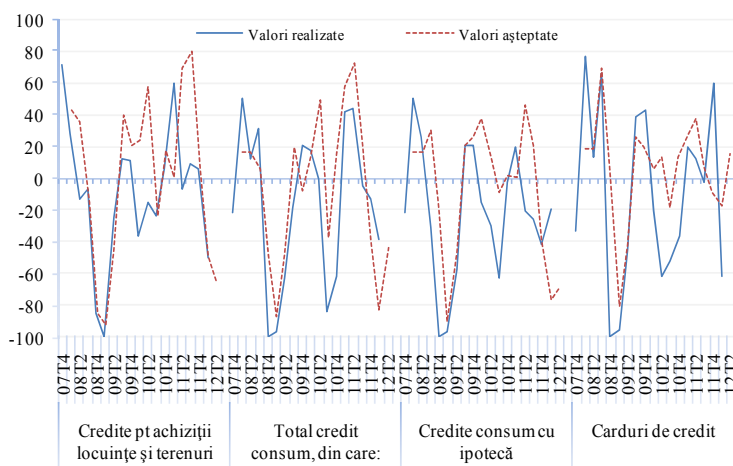

(ii) Evoluția cererii de credite ipotecare și a prețurilor la locuințe

Cererea populației pentru credite noi destinate achiziției de locuințe și terenuri s-a diminuat în T1/2012, cu o amplitudine mare comparativ cu trimestrele anterioare, Grafic 14. Pentru perioada următoare (T2/2012), majoritatea instituțiilor de credit prognozează continuarea scăderii cererii de credite ipotecare.

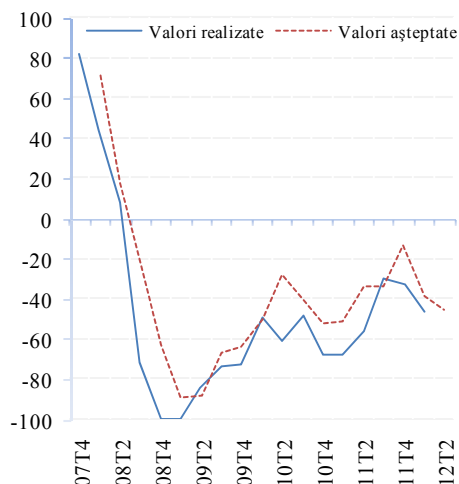
Conform raportării băncilor, trendul descendent al prețului locuințelor s-a menținut și în T1/2012 (Grafic 15). O tendință similară este anticipată și în T2/2012 (în procent net de peste 40 la sută).

Grafic 14 – Modificarea cererii de credite (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a cererii de credite

Grafic 15 - Evoluția prețului locuințelor conform aprecierii băncilor (procent net (%))

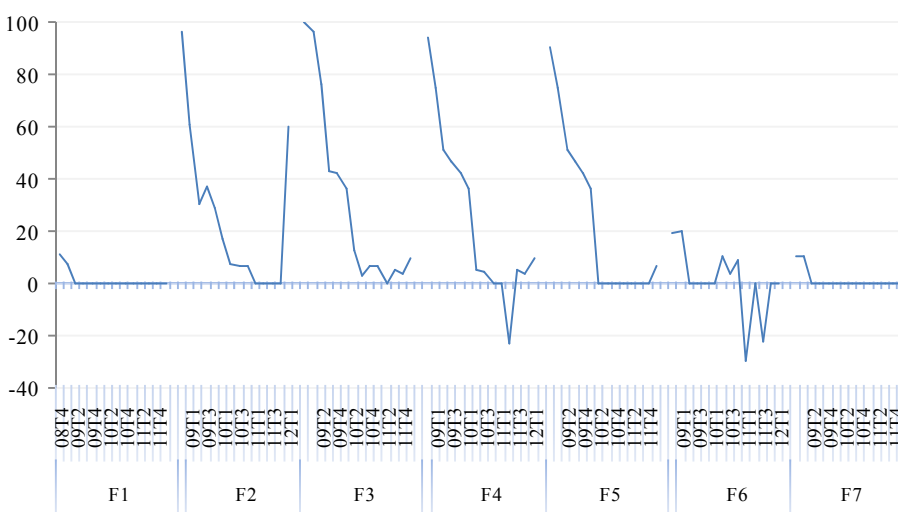

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o majorare a prețului locuințelor

B3. Aspecte specifice creditului de consum

Băncile au apelat la înăsprirea importanței ale standardelor de creditare aferente creditului de consum în T1/2012, deciziile prudențiale ale BNR fiind considerate a avea un rol important în această direcție. Deteriorarea așteptărilor privind situația financiară a populației, riscul asociat bonității clienților sau a colateralului au contribuit marginal la creșterea restrictivității standardelor de creditare (Grafic 16).

Grafic 16 - Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

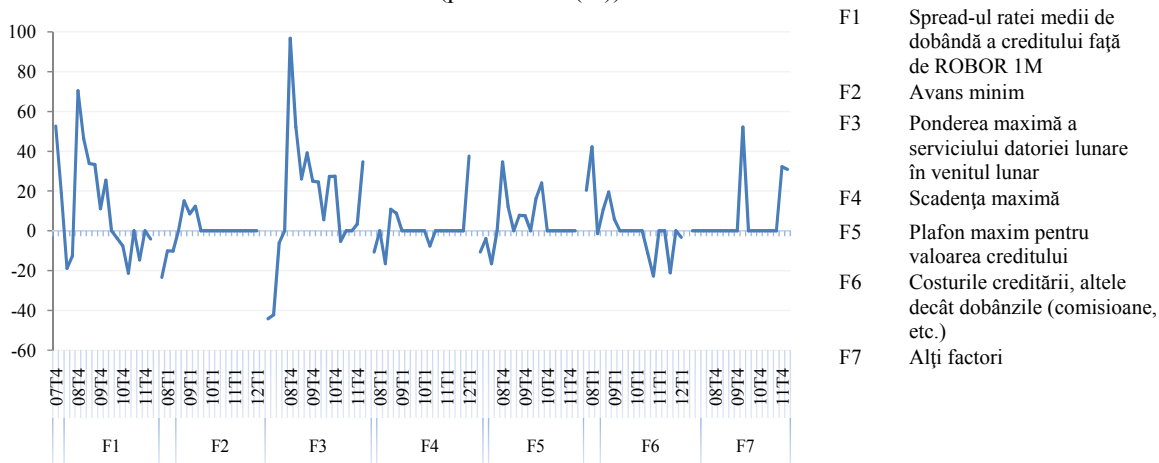
- F1 Situația actuală sau așteptată a capitalului băncii dumneavoastră
- F2 Deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR
- F3 Așteptările privind situația financiară a populației
- F4 Riscul asociat bonității clienților
- F5 Riscul asociat colateralului/ garanțiilor
- F6 Modificarea concurenței din sectorul bancar
- F7 Modificarea concurenței din sectorul nebancar

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

Termenii creditării au fost înăspriți în T1/2012 prin i) reducerea scadenței maxime a creditului, ii) diminuarea ponderii maxime a serviciului datoriei în venitul lunar și iii) modificarea altor factori ai creditării (Grafic 17). Aceste măsuri sunt, cel mai probabil, efectul alinierii la cerințele *Regulamentului 24/2011 privind creditele destinate persoanelor fizice*, care are drept scop o evoluție mai echilibrată pe monede a creditului nou acordat.

Grafic 17 - Termenii creditului de consum (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare

(ii) Evoluția cererii de credit de consum

În T1/2012, cererea pentru creditele de consum s-a situat pentru al treilea trimestru consecutiv în teritoriu negativ, pe fondul diminuării solicitărilor pentru credite de consum garantate cu ipotecă, cât și pentru carduri de credit (Grafic 14).

Pe termen scurt, băncile (în procent net de peste 40 la sută) prognozează o contracție suplimentară a cererii pentru creditele de consum, pe fondul diminuării cererii pentru creditele de consum garantate cu ipotecă. Pentru segmentul cardurilor de credit, băncile anticipează o creștere moderată a cererii în T2/2012 (procent net de circa 15 la sută).

(iii) Pierderea în caz de nerambursare (LGD)⁶

La nivel agregat, pierderea medie în caz de nerambursare (LGD) pentru creditele populației intrate în starea de nerambursare⁷ în T1/2012 s-a menținut la circa 42 la sută. LGD pentru creditele de consum negarantate cu ipoteci și pentru cardurile de credit înregistrează cel mai ridicat nivel în cadrul portofoliului instituțiilor de credit (65, respectiv 55 la sută), în timp ce pentru creditele imobiliare și cele de consum garantate cu ipoteci LGD se situează ușor sub 20 la sută.

⁶Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației, trebuie interpretată cu prudență, având în vedere: (i) seria scurtă de date disponibile la bănci pentru a cuantifica acest indicator, (ii) metodologiile băncilor în curs de dezvoltare pentru calcularea LGD și (iii) problemele inerente primelor raportări ale acestui indicator.

⁷ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 15/2006.

Anexă

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80% din creditare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit),
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreeate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex. rata dobânzii, colateralul, scadența etc.),
- riscurilor asociate creditării,
- cererii de creditare,
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției imobiliare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva **procentului net**.

În cazul întrebărilor care se referă la *standardele de creditare*, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăspriș standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la *cererea de credite*, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele trei luni și așteptările privind următoarele trei luni.